

Världen behöver en stark valutafond

NR 4, 2009

Stefan Ingves, riksbankschef

Den 25–26 april träffas världens finansministrar och centralbankschefer i Washington för att delta vid Internationella valutafondens, IMF:s, och Världsbankens vårmöte. Från att för ett år sedan ha ifrågasatt IMF som institution står nu dess medlemsländer i kö för att få låna pengar. Inte sedan valutafonden skapades 1944 har den varit i fokus på samma sätt som i dag. En huvudfråga vid årets vårmöte är att se till att IMF har tillräcklig finansiering för att möta det ökade lånebehovet i samband med den globala finanskrisen. En annan central fråga rör hur medlemsländernas inflytande i IMF ska fördelas. Finanskrisen har medfört att trycket ökat på att ge tillväxtländerna mer inflytande. Detta kommer i sin tur att stärka pressen på EU-länderna att maka på sig. Det blir viktigt att se till att båda dessa frågor avhandlas på ett rimligt sätt under tiden framöver, skriver riksbankschefen Stefan Ingves.

I takt med att finanskrisen blivit djupare har flera länder vänt sig till IMF för finansiellt stöd. Medlemskretsen ställer sig i dag bakom att utöka fondens resurser från 250 miljarder till 750 miljarder amerikanska dollar. Det är dock inte helt tydligt hur man ska nå denna tredubbling. Processen kan ses i tre perspektiv. På kort sikt finns i princip bara en möjlighet, nämligen att fondens medlemsländer ger kortfristiga lån. Här har EU-länderna kommit överens om att samlat låna ut 75 miljarder euro till IMF. Riksbanken har redan beslutat att bidra med den svenska andelen på 2,47 miljarder euro som motsvarar cirka 27 miljarder kronor. På lite längre sikt kan ökade finansiella resurser tillföras genom de så kallade New Arrangements to Borrow, eller NAB, som i dag uppgår till cirka 50 miljarder amerikanska dollar. NAB kan sägas vara IMF:s "reservtank" för utlåning när de egna resurserna inte räcker till. Nu när NAB behöver utökas är det angeläget att få med fler länder i systemet, och en del tillväxtländer som till exempel Kina har stora valutareserver som skulle vara användbara. Men att öka såväl resurserna som antalet medlemsländer i NAB kommer att ta längre tid eftersom det kräver en förhandling mellan ett antal länder. I dag är Sveriges och Riksbankens andel i NAB omkring 10 miljarder kronor. En eventuell ökning av det svenska åtagandet kräver riksdagens godkännande. På ännu längre sikt kan IMF:s resurser behöva förstärkas genom att medlemsländernas kapitalinsatser i fonden, så kallade kvoter, ökas. Det är det normala sättet att öka fondens resurser. Det tar dock också lång tid och, liksom NAB, kräver för svensk del riksdagens godkännande.

Det är tydligt att IMF behöver mer pengar. Fonden har nyligen inrättat en Flexible Credit Line som innebär en sorts försäkring från IMF för länder som för en sund ekonomisk politik. På kort tid har Colombia, Mexiko och Polen ansökt om sådana lånelöften på sammanlagt 85 miljarder amerikanska dollar. Ansökningar från fler länder är att vänta. Tidigare kunde sådana länder bara vända sig till centralbanker för att få en liknande försäkringslösning, vilket riskerade att leda till att länderna fick olika behandling. Det är därför bra att en multilateral institution som IMF i stället tar över en sådan försäkringsroll. Denna typ av försäkring är också något som tillväxtländerna krävt under en längre tid, och genom att inrätta den visar IMF att man tar medlemsländernas behov på allvar.

Finanskrisen har också medfört att frågan om tillväxtländernas inflytande i IMF fått ökad aktualitet. Det är rimligt att tillväxtländerna, i takt med att deras ekonomier växer, får mer att säga till om i IMF. Dessutom måste låginkomstländerna garanteras en rättvis representation. Detta stärker IMF:s legitimitet, men innebär samtidigt att andra länder får minskat inflytande. Särskilt de europeiska länderna utsätts för ett

betydande tryck att minska sin representation, och det kan på sikt också bli fallet. Det gäller särskilt de länder som infört euron som gemensam valuta. Men beslut om en konsolidering av EU måste fattas av de europeiska länderna själva. Dessutom är det viktigt att komma ihåg att de europeiska länderna fortfarande utgör en betydande andel av världsekonomin och tillför betydande resurser till IMF. I den fortsatta processen måste vi värna om att de små länderna har kvar en rimlig grad av representation. Det får inte bli så att de mindre europeiska länderna försvinner in i de stora europeiska ländernas representation. Utan att de små länderna på ett skäligt sätt får bevara sitt inflytande riskerar IMF på sikt att förlora i legitimitet, vilket sannolikt minskar ländernas villighet att bidra finansiellt till valutafonden. Skattebetalarna i alla medlemsländer måste kunna se att de har inflytande över var pengarna används.

IMF har visat en god förmåga att snabbt kunna anpassa sig till medlemsländernas behov och ge stöd till behövande länder i takt med att finanskrisen förvärrats. Finanskrisen har demonstrerat att världssamfundet behöver en stark valutafond som har en stabil finansiering för att hantera medlemsländernas lånebehov. IMF behöver också ha legitimitet bland alla medlemsländer. Ju starkare och mer legitimt IMF är, desto större är sannolikheten att multilaterala diskussioner om finanskrisen förs i IMF bland 185 länder, och inte i andra, mer begränsade fora. Det blir därför ett ovanligt viktigt möte i Washington till helgen.